

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček, račun 13.562

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za članke izvod Din 1.—.

Oglasi po ceniku.

Telefon šte. 3478.

Cankarjeva beseda

ob odkritju Prešernovega spomenika v Ljubljani.

»In kakor sem jim bil hvaležen za njih zasmeh, tako sem jim hvaležen za čiščenje: zakaj izvor je isti, le voda je drugačna.«

(Cankar, Krpanova kobila.)

Zbrali so se rodoljubi, rodoljubnih misli prežeti in so postavili spomenik prvaku slovenskih pesnikov. Nagibi, ki so jih vodili, da so mu postavili bronast kip na oklesano skalo in mu dali muzo za družico, so ostali njihova tajna.

In tedaj je napisal Ivan Cankar besedo, polno žgočega humorja:

»Toda ob istem času so ljubili in v isti sapi so častili Koseskega: isti ljudje, ki sem jim bil pijanec in prismojenec... Njih ljubezen ni izlita name in na moje pesmi; sama zase živi, sama vase je zaljubljena in zgleduje se nad svojo velikostjo in genljivostjo. Razumeli me boste bolj natanko, če vam rečem, da ljubijo bolj moj spomenik, nego mene.«

Spored proslave je bil dolg in imeniten.

Ivan Cankar je zapisal o govorniku pri odkritju Prešernovega spomenika:

»Postavni mož je govoril: »Slovenski narod, siromak nad siromaki! Ubog si bil in suženj ostaneš... In kadar nekoč pogineš od vsega hudega, bo tvoja smrt, kakor je smrt obnemoglega delavca — brez tolažnika pojdeš na oni svet, tvoja poslednja postelja bo jarek ob cesti!... Pozabljen bo tvoj grob, ali z zlatimi črkami bo zapisano in daljna tisočletja bodo brala: Tako je pel narod, ki ga ni več! — Naše veselje in naša tolažba je taka misel ob današnjem dnevu, ko slavimo spomenik Koseskega, slavnca v gaju naše umetnosti!«

Zmotil ga je debel glas.

»Ne Koseskega, temveč Prešerna!«

Mož govornik se srdito pogledal... Čisto nenadoma se je izpremenil njegov glas nič več ni bil sladak in prijeten.

»Proklete duše, kaj se pa utikate v mojo besedo! Koseski ali Prešeren — beračija je beračija. Saj se nismo zbrali, da bi reševali zgodovino in vse prirepke njene, temveč zbrali smo se, da se krščansko najpijemo, da zapojemo ter da kvantamo.«

Vstali so rodoljubi in pozdravili goste, z godbo, kot se spodobi. Potem pa so namerili korak k spomeniku.

Ivan Cankar je zapisal:

»Hiše so gledale ošabno in prazniško kakor ob cesarjevem godu, nekatere so bile celo pobejene; izpod streh so visele dolge zastave.

Zahvaljen, Ti kloster veselih čednosti, da pozdravljaš spodobno svojega patrona!«

Seveda je slavlju sledila tudi veselica. Kdo bi se tudi ne veselil, kdo bi zameril rodoljubom, da se razvedre po težkem delu.

Ivan Cankar je zapisal:

»Ob tisti uri se je pričela poglavitna slovesnost. Jeziki, prej že težki in neokretni, so bili nenadoma prečudno gibki... Zrahljali so si pentlje, odpeli so si ovratnike, vrhne suknje so slekli, celo pasovke so si olajšali — in glej, bližji so mojemu srcu! Nič več ni uklenjen njihov smeh, nič več ne laže njihov pesem. Vesela kvanta se je bila našemila za kapucinca, pa se ji je kmalu dolgčas zazdelo in ob prijetnem večeru je gola planila iz kute! Kakor si gola, pozdravljena bodi!«

Čemu vsa ta proslava?

Ivan Cankar je odgovoril:

»Koga, pravite, da častimo nocoj, katerega svetnika, dobrotnika in imenitnika. Sebe častimo, bratje v Kristu, sebe in svoj spomin... Nekdo, kaj vem kdo — tam stoji njegov kamen ob oglu, bog mu ga blagoslovi — ta nas je spomnil na to lepo praznovanje. Kdor že bodi, ajd ali kristjan, bog mu daj sveta nebesa, mi pa smo pili... Kdorkoli je že bil, ki stoji na kamnu,

Pravilno štedenje.



Neorganiziran
vlaga svojo žlarnarino v hranilnik,



Organiziran
lepi znamke v žlansko knjižico,



Neorganiziran
ki je v stiski in v črnih dnevih že izpraznjen v enem tednu.



Organiziran
in je pri stavki in v vseh stiskah življenja zavarovan s podporami svoje strokovne organizacije.

Delavci, kateri način štednje si izberete?

naš patron je bil, pijmo na njegov spomin!«

Delavstvo — Hlapec Jernej — res ljubi Ivana Cankarja z vso nesebično ljubeznijo. Postavilo mu je

vreden spomenik s književno »Cankarjevo družbo«. Okrog nje se zbira in sledi pozivu Ivana Cankarja:

»Le vkup, ti uboga gmajna! Mi smo sejali, naša je žetev, sužnji, vstanite! Le vkup, uboga gmajna!«

Kongres strokovne internacionale.

Važni štokholmski sklepi.

Vse, kar se je do danes v posameznih državah ali mednarodno storilo koristnega za delavstvo, za delavski razred, je izključno sad združenih sil delavcev v zadnjih petdesetih letih. Ako si hoče ohraniti vse pridobitve od početka modernega delavskega gibanja, se morajo delavci na vseh linijah združiti. S povečano samozavestjo in s povečano močjo morajo organizacije vplivati na razmere v svoji državi.

Delavci se združujejo po posameznih državah, da varujejo svoje delovne pogoje ter vplivajo na delodajalce in državno politiko. Preko državnih mej pa se delavci združujejo mednarodno. Taka združenja pomenijo veliko nepremagljivo silo.

V amsterdamski strokovni internacionali je včlanjenih okoli štirinajst milijonov strokovno organiziranih delavcev.

Od dne 7. do 11. julija se je vršil v Štokholmu peti kongres te strokovne internacionale, ki je potekel dostojanstveno in ima vse znake zamisli za novi svet.

Povojne težkoče in krize v strokovnem pokretu so premagane in strokovni pokret se je povsod konsolidiral ter zadnja leta tudi vzdržna napreduje.

Povečanje strokovnih organizacij pa prinaša organizacijam širši delokrog. Strokovne organizacije se ne bavijo več samo z izboljševanjem mezd in delovnih pogojev, marveč tudi z vprašanji gospodarske naravi, z mehanizacijo podjetništva in industrije, ki ne pozna več državnih mej, nego razteza svoj vpliv in moč med-

narodno nad vsemi pridobitnimi panogami. Strokovne organizacije so na tak način primorane, da se bavijo intenzivno s problemi tega razvoja in vodstva gospodarstva, kar vse je v tesni zvezi z mezdami, delovnimi pogoji in delovnim časom. Gospodarski problemi so bili glavni predmet posvetovanja petega štokholmskega strokovnega kongresa. Pomen problema je seveda težko obrazložiti v kratkem poročilu.

Danes objavljamo vsebino ene resolucije kongresa, ki načrtava dovolj jasno smer strokovnih organizacij vsega sveta.

Resolucija o socialno-političnem programu internacionale

pravi:

1. Delavci imajo pravico do polne zaščite proti socialni nevarnosti, ki preti njih eksistenci in obstanku njihovih rodbin. Ob sedanjih razmerah se more ta zaščita najbolj nuditi z obveznim socialnim zavarovanjem.

2. Sredstva za izvedbo zavarovanja se morajo zbirati iz prispevkov delodajalcev, zavarovancev in dotacij javnih oblasti. Stroški za zavarovanje, ki nastanejo zaradi profesionalne nevarnosti (nezgode in poklicne bolezni) se morajo pokrivati izključno s prispevki delodajalcev.

3. Izplačila, ki jih nudijo zavarovalni zavodi, morajo imeti trojen namen: a) dajati največje materialno nadomestilo delavcu za izgubo na zaslužku, ki nastane zaradi izgube dela ali nesposobnosti za delo; b)

povrniti mu njegovo zdravje in njegove sposobnosti za delo s primerno zdravniško nego in nudenjem potrebnih lekarniških sredstev; c) varovati delavca pred nezgodo pri delu.

4. Socialno zavarovanje morajo upravljati samostojne korporacije, ki stoje pod nadzorstvom države, toda jih morajo voditi predstavniki vseh na zavarovanju interesiranih.

Resolucija o razorožitvi in miru

zahteva:

1. Neodložljiva omejitev in zmanjšanje oborožene sile. Čimprej mora Društvo narodov sklicati splošno konferenco za razorožitev, da sklene konvencijo o splošni omejitvi oboroževanja.

2. Mednarodno kontrolo nad privatnim izdelovanjem orožja in trgovanjem z njim, nad municijo in ostalimi vojnimi potrebščinami. Z brošurami, plakati, članki in zborovanji je voditi energično akcijo proti kapitalistom, ki se bavijo z izdelovanjem in razpečevanjem vojnega materiala, da se s tem odvrne nevarnost, s katero grozi moč tega kapitala, da se s te strani zatre odpor, ki ogroža svetovni mir.

3. Ustanovi naj se arbitražna sodišča. Pospešiti je treba akcije delavcev po vseh državah s ciljem, da vlade ratificirajo obstoječe pogodbe posameznih držav.

4. Podpiranje gospodarskega sodelovanja med narodi.

Resolucija o strokovnem gibanju po državah brez demokracije

zahteva:

Da naj se podpre žrtve mednarodne reakcije v državah, kjer se preganja gibanje svobodnih strokovnih organizacij. Ohrani naj se najozi stik s strokovnimi organizacijami in strokovnimi voditelji v deželah, ki so izpostavljene tiraniji. Z namenom, da se borba proti tiraniji okrepi in razširi, treba najožje sodelovati s socialističnimi delavskimi strankami ter razviti največjo propagando proti nasilju in samovolji tiranije.

O glavni točki programa tega kongresa, o **gospodarskem programu strokovne internacionale**, še izpregovorimo o priliki.

Lekarnar pred sodiščem.

Bolni delavci, člani OUZD, so dobivali od lekarnarja manjše količine zdravil, kakor pa jih je predpisal zdravnik in ki bi bile po njegovem mnenju potrebne za ozdravljenje.

Pred okrajnim sodiščem v Ljubljani se je vršila 6. avgusta 1930 kazenska razprava proti lekarnarju Slavku Hočevarju (iz znane lekarniške družine na Vrhniki), lastniku javne lekarne v Sp. Šiški.

Potek zelo zanimive in posebej še za delavstvo zelo važne razprave, je bil sledeč:

Okrajni urad za zavarovanje delavcev je dal kemično preiskati dve vrsti zdravil, ki jih je dvignil zavarovanec na uradov recept v lekarni Slavka Hočevarja v Sp. Šiški.

Kemična analiza, ki jo je izvršil kemični institut ljubljanske univerze, je došla: v prvem zdravilu je manjkalo — po svedoči o analizi — 0.71 g kalijevega jodida, v drugem zdravilu pa je bilo le 1.75 g Codeina. Le toliko Codeina je bilo, čeravno je predpisal zdravnik 3 g Codeina in čeravno je urad plačal račun kot da bi bil dobil dotični zavarovanec zdravilo, ki ima 3 g Codeina.

Ko je dobil okrajni urad rezultat analize, je prijavil dejanski stan državnemu tožilstvu, k tej prijavi pa še dodal sledeče: V 4 slučajih je ugotovil urad z zaslusanjem prizadetih zavarovancev, da so dobili v lekarni Slavka Hočevarja v Sp. Šiški manjše količine zdravil, kakor pa jih je uradu Slavko Hočevar v Sp. Šiški zaračunal.

Tako na primer je dobil zavarovanec v lekarni Slavka Hočevarja 8 Burro-tablet,

urada pa so zaračunali tako, kakor da bi bil ta delavec dobil 32 takih tablet.

Lekarnar Slavko Hočevar je trdil, da ni imel namena oškodovati urad in da se je to zgodilo le pomotoma.

Zanimiva je bila izjava strokovnega izvedenca gospoda lekarnarja Rudolfa Ramorja. Dočim je priznal, da je ekspedicijska kalijevega jodida opravičljiva in razumljiva, je glede ekspediranih Codeinovih praškov povedal svoje mnenje, da more nastati taka velika diferenca med predpisanim in ekspediranim zdravilom le po veliki malomarnosti, če ni goljufivega namena.

Lekarnar Slavko Hočevar je bil pri tej razpravi oproščen.

V razlogih oprostitve razsodbe je sodnik povdaril sicer, da ekspedicijska Codeinovih praškov ni bila v redu, vendar pa ni dokazano, da bi bil to Slavko Hočevar v goljufivem namenu napravil.

Tekom razprave pa sem mogel slišati še važnejšo ugotovitev: okrožni urad je napravil v zadnjem času nad 50 revizij v lekarnah v Sloveniji. Te revizije je izvršil, ker se je hotel preveriti, če oddajajo lekarnarji tudi dejansko taka zdravila in v takih količinah, kakor jih predpisujejo zdravniki.

Rezultati kemičnih analiz pa so bili — tako se je slišalo na razpravi — taki, da je izvršil okrožni urad menda 18 kazenskih prijav.

Kemična analiza je naprimer ugotovila, da je ekspediral lekarnar v nekem kraju dvakrat po vrsti mesto Codeinovih tablet enostavno morfiljeve tablete, ki so še enkrat cenejše kot pa Codeinove.

Ali pa: jodova raztopina mora biti 10 odstotna — tako predpisujejo zdravniki in tako jodovo tinkturo zaračunavajo tudi le-

karnarji okrožnemu uradu. — Vse polno pa je ugotovljenih primerov, da so dobili v lekarnah ne 10 odstotno, marveč le 7, 6, 5, 4 odstotno jodovo tinkturo. Da, celo to je bilo mogoče ugotoviti z analizo, da je neki lekarnar ekspediral ob reviziji le 2,5 odstotno jodovo tinkturo.

Ravno tako bi človek skoraj ne verjel, da je mogoče, da so v neki lekarni ekspedirali zdravilo, ki je vsebovalo le 0,915 g kalijevega jodida, na receptu pa je zdravnik predpisal 5 g tega zdravila.

Odkrito priznam: Na razpravi sem strmel. — Smatram pa za svojo dolžnost, da obvestim o tem pri okrožnem uradu za varovano delavstvo.

Tako stanje je nevzdržno. Prizadetih faktorjev dolžnost je, da brezpogojno postopajo proti vsem onim, ki so se jim dokazale nepravilnosti.

Pravilno pa je postopal okrožni urad, da je tudi v tej smeri uveljavil svoje pravice. To mora storiti tudi v bodoče, ker mora varovati brezobzirno interese svojih zavarovancev. — Delavci upajo, da bo okrožni urad strogo nadziral ekspedicijsko zdravilo.

Na razpravi proti Slavku Hočevarju iz Sp. Šiške je trdil imenovani tudi, da mu je rekel tajnik Apotekarske komore v Beogradu, da imajo tam prijavljenih vse polno takih zadev, vendar pa se stanovska korporacija nima časa pečati s tem stvarmi.

Bolnik-delavec, član OUZD, je torej tako malo vreden, da je posttranska stvar, če ozdravi ali umre, oziroma boleha še nadalje. Vsekakor bi bilo umestno, da se o tem izjasni Apotekarska komora.

Lovro Jakomin.

Pred revizijo socialne zakonodaje.

Ko bo dovršen osnutek, bo delavstvo spregovorilo končno besedo.

V ministrstvu socialne politike in narodnega zdravja posluje že par mesecev komisija, ki proučuje predloge k reviziji socialne zakonodaje ter se bavi specielno z zakonom o zavarovanju delavcev. Pri reviziji socialne zakonodaje se vedno naglašja, da mora ta biti v skladu z gospodarsko možnostjo, to je, gospodarski krogi ne smejo prispevati k zavarovanju preveč, ni pa tako važno, ali je socialni položaj in eksistenca ob mnogih nepravilnostih, ob boleznih, nezgodah, nezaposlenosti itd., zjamčena ali ne. Načelo države in socialno-političnih krogov v državi mora biti popolno zasužuranje socialno šibkih slojev v državi. Izgovor, da gospodarstvo ne prenese bremen, ne more biti utemeljen. Vrhutega pa je ugoden socialni položaj konsumentov najboljše opora narodnemu gospodarstvu.

Naša zahteva je, da se socialna zakonodaja ne poslabša. Na drugi strani pa vemo, da hočejo podjetniki

prikrajšati delavstvo na dajatvah in poleg tega še prevaliti velik del bremen na delavstvo, to je, na zavarovance.

Iz poročil o delovanju te komisije je posneti, da je bilo vloženih mnogo reakcionarnih predlogov, ki jih komisija sama smatra kot take. In ti predlogi niso iz delavskih vrst.

Komisija bo delala na načrtu še par mesecev in bo zavrnila mnogo slabih predlogov. Kako bo načrt izdelan, se ponovno predloži v presojo pristojnim korporacijam in takrat bo delavstvo k reviziji zakona o socialnem zavarovanju moralo še povedati zadnjo besedo.

Naše načelo, ki je v zdravih možganih tudi utemeljeno, je, da mora država, družba urediti tako gospodarske in socialne prilike, da bodo vsi državljani za vse slučaje življenja zadostno preskrbljeni. Tudi delavstvo!

Produkcija in oddaja premoga.

(K rudarski anketi.)

Velika fluktuacija v produkciji in oddaji premoga ima za delavstvo najtežje posledice.

V mesecih dobre konjunktore se vabijo v rudnike stotine in stotine začasnih delavcev, za katere običajno niso pripravljena stanovanja. Takim mesecem slede meseci slabe konjunktore, ko se delavci zopet odpuščajjo in ko ni posla niti za prej zaposlene delavce.

Četudi je menjanje boljše in slabše konjunktore pojav, ki ga pozna vse gospodarstvo, se da to valovanje pri dobri volji bolj ali manj zmanjšati. Pri nas se polaga tudi v državnem gospodarstvu premalo važnosti na to. Razlike v naročilih v posameznih mesecih in razdobjih so ogromne in povzročajo v produkciji brez potrebe dobre konjunktore in depresije.

V dobavah ni nobene stalnosti. Kadar potečejo kratkotrajne pogodbe glede dobav se navadno šele začnajo dolgotrajna pogajanja glede novih pogodb, mesto, da bi se pogodbe pravočasno odpovedale, tako, da bi se mogle zaključiti nove pogodbe pred potekom starih.

Količina na posamezne rudnike razdeljenih dobav se stalno spreminja.

Posledice so silno težke. Komaj se zgrade na eni strani delavska stanovanja in napravijo potrebne investicije, že se zmanjšajo tu državne dobave in porazdelijo drugam, kjer morda ni delavskih stanovanj in za take dobave urejenih rudnikov. Ko se napravijo tu z velikimi investicijami potrebni predpogoji za večje dobave, se dodele dobave zopet drugam, kar ima za posledico, da se pojavljajo zopet tam težka trenja in krize.

Tako postopanje pomenja na eni strani brezpotrebno trošenje narodnega kapitala, na drugi strani pa povzroča to nešteta socialna zla za delavstvo. Nujno potrebno je, da ima zlasti uprava državnih železnic pri svojem naročanju premoga vsa ta dejstva pred očmi in da izvršuje svoja naložila po stalnem načrtu, ki se ne spreminja vsak trenutek. Kjer so spremembe v tem načrtu vendarle potrebne, se morajo izvršiti previdno in polagoma, vedno oziiraje se na to, da se ogrožajo s takimi spremembami življenjski interesi stoterih in tisočih delavskih rodbin, na katere je treba pri teh spremembah misliti.

Kaj bi pa radi, gospodje?

V »Delavski Pravici« z dne 24. julija 1924 je članek: »Kaj pravite, delavci«, ki med drugimi piše doslovno:

— — — — — Kaj naj rečemo o Delavski zbornici? V »Del. Pravici« in na sestankih zaupnikov se je često po-

udarjalo in dajalo za zgled, češ, kako lepo složno delujejo vse organizacije v Delavski zbornici. Če bi bilo to resnično, potem bi večinska delegacija zdavnaj lahko ukrenila, da bi bili taki koraki, kakor jih dela gosp. Jeram, nemogoči. Gosp. Kopač ni pri zadnjem nastopu prav nič kazal volje za tako

složnost. Sicer bi se javno oglašil in protestiral kot zastopnik Delavske zbornice proti takemu postopanju.

Mi povemo odkrito, da ne verujemo prav nič v iskreno »složnost« večinske delegacije v Delavski zbornici.

Če naj gre tako naprej, bo nujno potrebna od strani krščansko-socialističnega delavstva revizija dosedanjega zadržanja — — —

Prosimo.

STROKOVNI VESTNIK.



Delu čast!

V današnjem listu imamo priliko prinesiti sliko zaupniškega zbora, ki je v času njegovega delovanja, s pametno taktiko in razumevanjem vsakokratne situacije, sto-

ril mnogo koristnega dela na polju socialnega in ekonomskega vprašanja, zaščito delavcev, ki so ga izvolili.



Zaupniški zbor delavstva tovarne »Saturnus«, v sredini glavni zaupnik s. Siropnik Alfonz, sestavljajo: ss. Pavla Kastelic, Avbelj Antonija, Metlar Angela in Kos Rezika, ter ss. Galof Albin, Ogrin Leopold in Skabar Avgust.

Delovanje zaupniškega zbora v letu 29 in 30 ni bilo lahko z ozirom na razmere, ki že nekaj časa sem vladajo v kovinski industriji. Podjetje »Saturnus« zaposluje normalno 350 delavk in ca. 60 moških delavcev. Po zaslugi zaupniškega zbora je podjetje uredilo moderno umivalnico, kopališče in garderobo. Delavstvo prejema tovarniško delovno obleko, ter se na polju higijene izvajajo vsi predpisi. Strogo se pazi na izvajanje vseh točk obstoječe kolektivne pogodbe in nje dodatkov. Pri poslednji reviziji kolektivne pogodbe je uspelo zaupni-

škemu zboru, kljub slabi konjunkturi, ki je bila, zopet korak naprej. Pridobili sta se na novo dve točki, ki dajeta poškodovanemu delavcu ali delavki pravico prejemanja polne plače skozi 10 tednov njegovega zdravljenja. Drugo je, da dobi delavec ali delavka koncem leta v obliki renumracije enotedensko plačo, za katero mu ni bilo treba delati. To sta dve postavki, katerih za sedaj še nima nobeno podjetje v Jugoslaviji vpeljeno.

Delavstvo tovarne »Saturnus« pripada 100 odstotni organizaciji Saveza Metalških Radnika Jugoslavije. Delovanje zaupniškega zbora, osobito ss. zaupnic, je ne le ponos tega Saveza, ampak je na rezultate njihovega dela ponosno celokupno strokovno organizirano delavstvo Dravske banovine.

Med kovinarji na jugu.

Beograd, 31. jul. 1930.

Dragi druže uredniče!

Mislím, da bi ne škodovalo, ako Ti pošljem par vrstic o mojih utisih, ki sem jih dobil za časa mojega bivanja med tukajšnjimi kovinarji. Dosedaj sem imel priliko videti vsa večja industrijska mesta in pregledati razmere, pod katerimi živi tukajšnje delavstvo. Industrija v teh krajih se naglo razvija, a posebno elektro-mehanična in avto-mehanična industrija bosta imeli tukaj zlate čase. Fluktuacija delavstva pa je velika. Danes jih 50 pride in stopi v delo, jutri jih 80 odpuste. Razlog temu je manipulacija poslodavcev z delovnim trgom. Borze dela objavljajo stanje brezposelnih delavcev v posameznih krajih in ko vidijo poslodavci, ki to jako vestno zasledujejo, da je za njih na trgu dovoljno materiala, nastane v dotični tovarni reakcija, navidezno pomanjkanje dela, kar vse ima za posledico odpušcanje delavcev. Čez nekaj dni, ko pridejo novi delavci, ki so jih poslale Borze dela iz raznih krajev, je pa dela ponovno dovolj, seveda pod manjšimi plačami kakor pa se je delalo popreje. To je špekulacija, ki nosi jako mastne dobičke podjetnikom.

Strokovne organizacije postoje skoro v vseh krajih, vendar je procent organiziranega delavstva napram številu zaposlenih, jako majhen. Drugo zlo pa je tukaj, da je med strokovno organiziranim delavstvom tudi nekaj »stenic«, ki so jako revolucionarne v besedah, dokler ne dobe kake, na novo postlane postelje, kjer po dnevu spe, a ponoči žro. Tudi bivši pokret nezavisnih ima mnogo krivde za razmere, posebno, kar se tiče plačilnih pogojev. Tam, kjer so oni imeli s podjetniki sklenjene kolektivne pogodbe, so uvedli tak sistem, da je delavec prepuščen na milost in nemilost podjetniku. Po večini je uveden akordni sistem brez vsakih temeljnih plač. Ta sistem se nanaša na partije. Partije obstojajo iz 6—10 starejših in mlajših profesionalistov. Vodja partije prevzame delo v akord, ne glede, ali so ostali v partiji zadovoljni ali ne. Po končanem delu prejme vodja partije plačo in jo po svoji poljubnosti razdeli med ostale delavce, kakor mu je pač kdo pri srcu. Za najmlajše, posebno za take, za katere vidi, da ne bodo dolgo ostali, po navadi ne ostane od prejete plače ničesar. Ako se tak delavec pritoži na ravnateljstvo, se mu tam pove, da je plačo prejel vodja partije. Ako pa gre delavec s pritožbo na oblast, ga je pa nekdo že preje označil za komunista in tako se mu končno zgodi, da ga še zapro-

Proti vsemu temu je edini lek, da bi se upostavile močne strokovne organizacije, ki bi bile v stanju izvesti brezobziren boj, levo in desno, da bi se odpravil ta sistem. Široka masa delavstva je zgubila skoro že vso vero v potrebo organizacije za obrambo ekonomske strani delavca, to pa radi tega, ker so oni, ki so vodili te organizacije, iste samo izrabljali za svoje osebne namene, namreč v strokovnih organizacijah so skupljali maso, potom katere so hoteli priti do oblasti. Pod kakimi pogoji pa ta delavska masa živi, jim je bila to »span-ska vas«, ker čakalo je vse, da oni pridejo do oblasti, šele potem bi bil čas, ako bi ga kaj ostalo za ureditev razmer za delavca.

V zadnjem času se je čutilo, da se bo v tem pravcu začelo malo izboljšavati. A eto glej novega spaka. Pojavili so se neki novi »Jugoslovanski sindikati« na nacionalni podlagi. Skrahirani ljudje pod novo firmo. Podjetja in banke čutijo potrebo dati tej novi firmi tudi finacijsko podporo, da si bo zamogla zagotoviti obstoj. Na pred kratkim izdano okrožnico tega novega »eksemplara«, so se podjetja in banke, razumevajoč socialno potrebo njihovega varovanja, jako širokogrudno odzvale in darovale po 500, 700, 1000 in tudi več dinarjev. Seveda bo delavec od tega jako malo ali pa, kakor je običaj tukaj, nič prejel. Kdor pozna Stojana Stankovića, ve, kakšna je to firma.

Taka je, druže uredniče, situacija. Ali za kloniti ni!

Vinko Vrankar.

Delavsko glasbeno društvo »Zarja« v Ljubljani

je ustanovilo

glasbeno šolo.

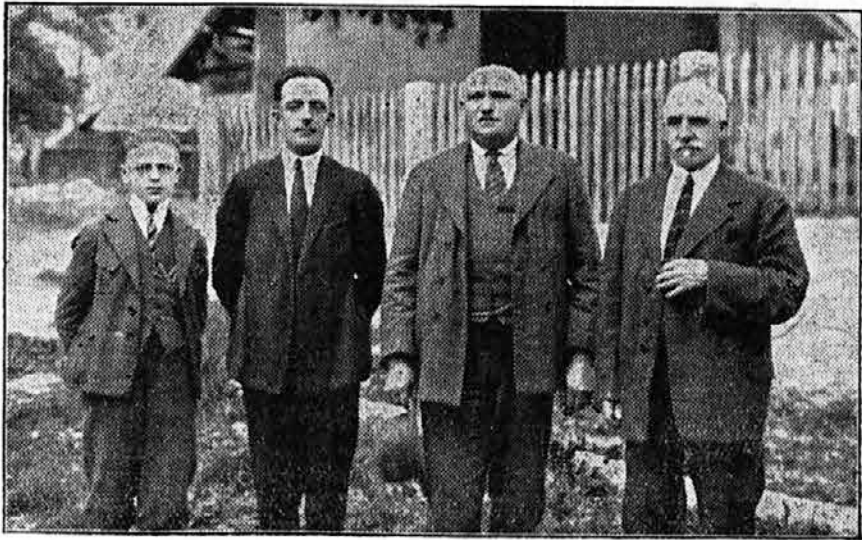
S tem hoče nuditi delavstvu možnost, da se glasbeno izobrazi vsak, ki čuti potrebo do glasbe.

Preskrbljeno je za prvovrstne učitelje. Pouk se začne s 1. oktobrom 1930 in bo dnevno od 17. (5.) ure do pol 20. (pol 8.) ure.

Vabimo Vas, delavci in nameščenci, priglasite se in vpišite tudi svoje sinove najpozneje do 1. septembra v pisarni »Zarje«, Delavska zbornica, I. nadstropje.

Odbor.

Štirje mejniki jeseniških kovinarjev.



Kot smo že svoječasno poročali o naših štirih mejnikih naše organizacije SMRJ, sekcije težke železne industrije Jesenice, pričujemo sedaj sliko teh naših štirih junakov. Tu je naš stari stari veteran, sodrug Zuber, mojster mehanične delavnice, ki je tudi kot mojster ostal zvest strokovničar. On je po starosti najstarejši član naše organizacije. S klobukom v roki, to je naš najstarejši član, bivši žrebčar Tone Zugwitz in ustanovitelj kovinarske organizacije na Jesenicah, sedanjí vodja gorenjskega Konzumnega društva, ki je pa še vedno član naše organizacije. Kmalo bo praznoval 25 letnico članstva naše organizacije. Poleg njega je tisoči član, sodrug

Lapajne, aktiven godbenik, ki je čelnik novega tisoča članov. Poleg njega pa je naš najmlajši član naše organizacije mladi sodrug Likovič, ki je zaokrožil številno tisoč članov in katerega oče je pred časom podlegel prerani smrti, zapuščajoč veliko družino.

Slika nam kaže štiri generacije in s tem neumljivost organizacije, katera se bo razvijala naprej do svojih vzvišenih ciljev kljub vsem onim, ki jim je trn v peti. Vi štirje sodrugi ste nam pa jamstvo kot mejniki, da bo naša organizacija ostala in dvignila vse kovinarje naše železarne v enotno skupno organizacijo. Delu čast!

Jurij Jeram, predsednik.

Zobozdravstveni fond.

Kako zelo je bilo potrebno nekaj pokreniti za zobozdravljenje naših delavcev pri KID, je dokaz dejstvo, da se je že dosedaj prijavilo samo za plombe toliko prizadetih potrebnih, da smo z računi že prekoračili daleko dohodek in je vsled tega interveniral glavni zaupnik Jeram na generalni direkciji, da naj prispeva gotov znesek nujno, da ne bo potreba ustaviti poslovanja takoj sedaj in čakati dohodkov sklada. V petek, dne 1. avgusta t. l. je imel naš upravni odbor KID sejo, bili so tu gospodje Westen, Praprotnik, ravnatelj Pfeifer in avstrijski minister za trgovino in industrijo Schuster in še nekateri. V soboto, dne 2. avgusta je sprejel Jeram obvestilo od gospoda dr. Obersnela, da je podjetje prisloščilo fondu na pomoč z šestmesečnim prispevkom v znesku Din 30.000.—, na kar je predsednik krajevnega odbora gospod dr. Obersnel pred odhodom na dopust odredil, da se poslovanje fonda še zaenkrat nadalje vrši in še le ko se izčrpa vse možnosti, do nadaljnjega prekine.

Seveda, ko bomo tudi te vire izčrpali, bomo morali za gotov čas prekiniti, da se fond zopet finančno ojači. Morda pa bode pred popolno prekinitvijo celokupno delavstvo še solidarno omogočilo, poleg prispevka, ki je sedaj in poleg prispevka podjetja z izrednim prispevkom, pravimo morda, kajti če delavstvo razume važnost zobozdravstva, ki smo ga še le pričeli, tedaj se morda odloči za potrebne žrtve. Torej morda, pogovorite se...

Zaupniki! Kovinarji! Na plan!

Beograd, 1. avgusta 1930.

»Kaj pravite vi, delavci?« Tako sprahuje »Delavska Pravica« Vas, delavce, ki ste zaposleni v težki železni industriji? Kako naj se obnašajo naši zaupniki, kadar se gre za obstoj delavstva, ki je zaposleno v podjetjih težke železne industrije v celi državi? Kako naj se obnaša in kaj ima za vršiti zastopnik Delavske zbornice, kadar ga Savez kovinarjev pozove?

Vsakokrat, kadar se delavstvo pripravlja v obrambo svojih interesov, začne se oglašati murni, ki priliježe iz svojih skrivališč z namenom vzeti delavstvu pogum, da bi njihov gospodar imel manje odpora. Tako tudi sedaj!

Govorimo in pišemo, da je kriza v težki železni industriji. Ali je res? Ne! Krize ni. Imamo zanesljive podatke, da se je v letu 1929 uvozilo ca. 36.000 ton polfabrikatov, ki bi bili lahko izdelani doma. Ta kriza je umetna. Podjetniki, lastniki tovarn težke industrije imajo jako močan in discipliniran kartel, a to ne samo naši, ampak vsi v celi Evropi. Kadar se delavstvo v drugih državah nahaja v boju s svojimi gospodi, takrat je kvota v Jugoslaviji nekoliko večja in zaposlitve boljše. Ko se je pa bo dokončal in so se vrnil normalne razmere, pa se kvota zniža in takoj se sliši, da se bliža kriza. To ni kriza, ampak manever srednjeevropskega kartela težke železne industrije. To si delavci zapomnite.

Na drugi strani se poslodavci bore z vsemi sredstvi za podaljšanje delovnega časa. Ali naj bo delovni trg še bolj prenatrpan, kakor je že itak? Ali naj bo kriza še bolj občutna kakor je? Z drugimi besedami, naš delavec naj se le izseli v Francijo, da bo tam konkurent tamošnjim delavcem, ko bo pa delovni trg poln in bodo podjetniki lahko delavce izigrali med seboj, takrat bo pa primarširal naš Janez zopet domov, ker »Zamorec bo svoje delo dovršil in zopet lahko gre«. Na videz bodo vplili podjetniki proti izseljevanju, v resnici ga bodo pa potom kriz forsirali, kar se bo dalo. Tako je situacija.

V takih situacijah se imajo zaupniki, ki so naši, za katerimi stoji članstvo našega Saveza, ravnati po navodilih, katere jim Savez daje. Kovinarji smo si postavili Savez, da z njim branimo svoje ekonomske interese na tem svetu. Zato imajo na naših zbo-

rovanjih pravico in dolžnost debate samo člani našega Saveza. Zastopnik Delavske zbornice sme na naših zborovanjih dati samo poročilo in eventuelne nasvete, odločati, to si pa pridržimo člani.

»Složnost«, ki vlada v Delavski zbornici si ne moremo vzeti za vzgled, ker bi s tem momentom nehali biti strokovna organizacija, ki ima, da brani svoje članstvo pred izkoriščanjem, ampak bi bili navadna godla, ki mora dajati koncesije sedaj na levo, sedaj na desno.

Kovinarji! Delavstvo težke železne industrije! Naši zaupniki morajo iti po začrtani poti naprej. Situacija, v kateri se nahajamo in vaši interesi nam narekujejo, da je to prava pot, na kateri moramo da vstrajamo. Pretečo krizo bomo omilili, naše zahteve bomo dosegli le, kadar bo članstvo strnjeno v svoji strokovni organizaciji, dalo močno hrbtenico svojim zaupnikom. Ker en obrat, ena organizacija, a ne poleg močne organizacije še kakšni ogrizki in odbijači.

Ti, dragi Jože Kopač pa vrši svojo mislijo naprej za obrambo delavskih pravic, kakor si jo dosedaj. Organizirani kovinarji smo ti za tvoj trud hvaležni. Mi vemo, koliko si vreden. Imel boš vedno našo zašlombo. Težkim časom nasproti, potrebno nam bo še mnogo tvojih nasvetov, žrtvovati nam boš moral še mnogo truda. Ako imamo resno voljo, pretečo krizo omiliti ter obvarovati naše delavstvo, da mu ne bo treba v tujino s trebuhom za kruhom, potem moramo postaviti zahteve, ki ne morejo biti male, ker kriza, ki preti, je velika. Levo krilo K. A. pa naj razsaja v »Delavski Pravici«, kakor ji pač narekuje njen interes. Kovinarjem je to malo mar.

Kovinarji! Železna internacionala nas je pozvala, da gremo v borbo, da bomo odvrnili krizo, ki preti v železni industriji. Parola vseh strokovno organiziranih kovinarjev je:

44 urni delovni teden v železni industriji!

Solidarni in strnjeni v svoji močni strokovni organizaciji Saveza Metalskih Radnika Jugoslavije ga bomo dosegli!

Za centralo S. M. R. J. Vinko Vrankar.

»Kaj pravite vi, delavci?«

Pod tem naslovom pričbuje »Pravica«, glasilo klerikalnih delavcev, članek z Jesenic, datiran z 19. julijem 1930, v katerem prav neslano napada glavnega zaupnika delavstva Kranjske industrijske družbe, Jurija Jerama in ravnatelja Delavske zbornice za dravsko banovino sodruga J. Kopača. V prvo pribijemo to, da članek ni pisan na Jesenicah, marveč v Ljubljani in da je črnilo za to zmešal najbrže gospod Terseglav, bivši glavni urednik političnega lista »Slovenec«. Ti vražji jeseniški kovinarji imajo jako tenak nos, kaj ne da. Nič ni tako skrito, da ne bi postalo očito...

Torej k stvari, kaj pa se je zgodilo, da je vsa krščanska javnost na nogah. Jeram je na Jesenicah glavni zaupnik vsega delavstva, vsak delavec ima do njega dostop, za vsakega delavca tudi intervenira, če se mu godi krivica. Odgovorite krščanski socijalisti, če to ni res?

Ker je pa kovinarska organizacija sklicala članski sestanek samo za svoje člane dne 18. julija 1930 in je Jeram kot predsednik kovinarske organizacije zahteval, da se oni, kateri niso člani, naj takoj odstranijo iz zborovanja, ker je bil sestanek sklican samo za člane in je bilo to jasno objavljeno na tabli v tovarni, kar je tudi sleherni lahko prečital. To torej ne gre krščanskim socijalistom na Jesenicah v glavo in gospodu Terseglavu in še nekomu.

Naš odgovor na to je kratek, sprejmite ga na znanje. Mi bi radevolje sklicevali javna delavska zborovanja, toda ko smo svoječasno hoteli to ob priliki prejšnjih redukcij, odnosno ustavitve dela na Javorniku, takrat nam je oblast prepovedala zborovanje, ker je bilo prijavljeno kot javni shod. Priporočamo pa gospodom kr-

ščanskim socijalistom, naj oni skličejo javna zborovanja in naj oni nas povabijo, mi nimamo sreče, morda imajo pa oni več zašlombe. Glejte, vsled tega smo omejeni samo na članska zborovanja, ki so pa pri nas seveda velika, ker je že danes nad 1200 članov. Seveda pa mi ne moremo dovoljevati, da bodete vi pekli krede na naših članskih sestankih. Če pa želite izrecno od glavnega zaupnika kaka posebna pojasnila, povabite ga na svoj sestanek, gotovo se vam bo odzval, pa vam bo pojasnil vse, česar želite. Eto vam konkretnega odgovora. Prepričani smo, da vam Jeram kot glavni zaupnik tega nikdar ne bo odrekel, kakor tudi narodnim socijalistom ne. S tem je povedano vse, ker se mi ne pustimo provocirati in bomo v okviru obstoječih zakonov dalje delali. Če pa vi želite, da vam bo Jeram kot organizaciji podajal poročila in nasvete, je pa to vaša stvar in stvar Jerama, ni pa treba za to ne njega ne nas kot organizacijo napadati. Pomenite se z njim. Sicer pa imate tudi vi obratne zaupnike in ti vsaki dan lahko pridejo k glavnemu zaupniku. Zakaj ne gredo k njemu po informacije? V kolikor pa je kateri prišel, je gotovo prejel informacije vselej, če je le bil dostojen. Prosto vam je sicer, da kričite v svet, da vam jeseniški kovinarji ne puste peči krede na svojih sestankih. Morda pa bo zalegel protest na ta način, da se pritožite proti nam pri oblasti, da ne maramo sklicevati javnih shodov. In če nas oblast prisili, da jih moramo, tedaj, saj nas poznate, se bomo temu radevolje odzvali.

V ostalem omenjate složno delo v Delavski zbornici, odnosno vsled jeseniškega slučaja napovedujete svojo »vsemogočnost«. Mi vam te složnosti ne kalimo ter tudi ne vaše »vsemogočnosti«. Vaša slova v Delavski zbornici pa seveda ni merodajna za taktične postopke naše organizacije, mi ostajemo karkršni smo!

Mi se vaših intrig prav nič ne plašimo. Vaš očitek Kopaču, da bi moral protestirati na izjave Jerama na omenjenem sestanku, je tudi smešen. Povabite vi Kopača na vaš sestanek, pa ga bo Delavska zbornica tudi poslala, ker tam vendar složno delate. Ali ste ga mar že kedaj povabili? Ne! Zakaj ne? Tokrat pa je naša organizacija zahtevala Kopača, ki je bil slučajno na intervenciji na direkciji, da naj na našem sestanku poroča. Kaj more on sedaj za to, da je ta naša organizacija tako samoglavna. Zahtevajte, da Delavska zbornica skliče shod, tam imate pravico postaviti svoje zahteve. V ostalem pa, kar se tiče Kopača, ga nam ni potreba zagovarjati in možu se sedaj na stara leta najmanj ni potreba bati vaših groženj. Mi, jeseniški kovinarji, pa kličemo Kopaču: da si nam zdrav še na mnoga leta!

ZAHVALA!

Podpisani se najiskrenejše zahvaljujem vsem sodrugom v Železnari v Štorah za podporno pomoč za časa moje bolezni v znesku Din 300.—

Vsakemu darovalcu prav prisrčna hvala.

Seničar Fridolin, Železarna Štore.

RUDARJI.

Rudarska enketā.

Konferenca, katero je sklicala direkcija za šume in rude v Sarajevu za 28. in 29. julij, je bila odgodena. Ker je pa prišlo obvestilo prepozno, so bili delegati že na potu. Vsled tega se je enketa v okviru seje Centralnega tajništva Delavskih zbornic vseeno vršila. Prisostvoval ji je tudi zastopnik ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje. Enketa je prišla soglasno do sledečih zaključkov:

Porast rudarske industrije in delavstvo.

Naša rudarska industrija se je v pretečenih letih stalno dvigala. Vzrok je deloma racionalizacija, v glavnem večja produktivnost delovne sile.

Komu v korist?

Rudarji pa niso imeli od te povečane produktivnosti v splošnem nikakih koristi, niti z ozirom na delovni čas, niti v pogledu plač, niti z ozirom na izgraditev njihovih socialnih in zaščitnih ustanov.

Povečana industrija istotako ni vplivala na prodajno ceno premoaga. Cene premoaga niso padale sorazmerno produkciji.

Obseg krize.

Delna kriza je prizadela približno 1300 kvalificiranih delavcev, in sicer: 1. Radi izčrpanosti v delu. 2. Radi nezavarovanja v slučaju brezposelnosti. 3. Radi nepopolnih ali krivičnih odredb o predpisih o zavarovanju rudarjev v slučaju bolezni, starosti in brezposelnosti. 4. Radi nedovoljenega ali nepravilnega posredovanja dela za brezposelne rudarje.

Kaj je potrebno za izboljšanje tega položaja?

Z ozirom na ta položaj želi rudarska enketa:

1. Da kraljevska vlada iz sredstev državnega proračuna ali izvanrednih kreditov za omiljenje brezposelnosti rudarjev votira potrebne zneske;

2. Da kraljevska vlada ukrene potrebno, da se s točnim izvajanjem uredb socialno političnih zakonov in z gradbo delavskih stanovanj v rudnikih v Srbiji stvorijo bolj človeški in življenski pogoji, da bi bila na ta način mogoča fluktuacija kvalificiranih rudarjev iz Dravske banovine v te kraje, ki je radi sedanjih neznosnih razmer otežkočena ali povsem onemogočena;

3. Ker ima zaposlenje naših rudarjev trenutno največ izgledov v inozemstvu, je želeli, da se čimprej zaključi konvencija o reciproitetnem socialnem zavarovanju s Francijo, kakor tudi z vsemi drugimi državami po vzgledu pogodbe z Nemčijo;

Sodrug!

Ali si že član Cankarjeve družbe?

4. Da bi se odpravilo grobe krivice nampram nezaposlenim rudarjem, je nujno, da se takoj izvrši revizija pravilnika o Bratovskih blagajnah, zlasti členov 47, 48, 49 in 50, ki določajo, da rudar po 6 mesecih, odnosno 6 tednih, odkar je postal brezposeln, izgubi vse pridobljene pravice v blagajni. Rudarju je treba ohraniti njegove pridobljene pravice v zavarovanju;

5. Novi rudarski zakon naj predvidi določbo, po kateri so rudarska podjetja dolžna iz čistega dobička izločiti gotove zneske v fond za podpiranje brezposelnih rudarjev. Obstoječe odredbe o pobiranju doklade za Borze dela je treba spremeniti v toliko, da podjetniki plačajo večkratni znesek obremenitve rudarja. Tudi v rednih državnih in banovinskih proračunih naj se določijo vsote za podpiranje brezposelnih rudarjev, ki se naj vsako leto izločijo v namenjene fondce;

6. Želeli bi bilo, da železniška uprava svoja naročila vrši po gotovem načrtu, ki bi omogočal pravilno funkcioniranje produkcije, tako, da zaradi neenakih naročil v posameznih mesecih ne bi trpele stotine delavcev z tisoči rodbinskih članov. Pogajanja o dobavnih pogojih za novo dobavno dobo je treba pričeti o pravem času, tako, da je v primeru nesporazuma mogoče pravočasno zaposliti rudarje v onih rudnikih, ki sprejemajo naročila;

7. Za omogočenje večje porabe in produkcije domačega premoaga je želeli, da država daje subvencijo domačim paroplovnim družbam v premoagu iz domačih rudnikov, namesto v denarju;

8. Glede na krizo in padanje cen, ki je v rudarstvu splošna pojava in glede na kakovosti domačega premoaga, ki krizo produkcije še povečajo, je mogoče razvoj domačega rudarstva zasigurati samo tako, ako se s predelavo dvigne kakovost domačega premoaga in ako se pristopi k predelavi premoaga na ibencin, koks in druge kemikalije. Tako predelani domači premoag bi mogli kriti vse potrebe domačega gospodarstva.

Trbovlje.

Po dolgem času se je vendar posrečilo požrtvovalnim zaupnikom strokovne organizacije, prebiti led in vpovstaviti normalne razmere v strokovnem pokretu. Pravimo normalne razmere, ker smatramo to za normalno, ako se z delavcem tako ravna, kakor se ravna sedaj z rudarskim delavcem. In to zato, ker vzlic vsemu ni organiziran v svoji zaščitni organizaciji.

Marsikateremu sodrugu je upadal pogum, kadar je pri razgovoru o strokovni organizaciji slišal samo zbadljive besede od strani ljudi, katerim je organizacija na potu, ker jih ovira, da bi mirno naprej klečeplazili in v sebičnosti škodovali drugim delavcem. Vendar so glasovi proti organizaciji utihnili, ker so govorila dejstva za organizacijo glasneje. Rudarsko delavstvo je uvidelo, da je prepuščeno samo sebi, uvidelo je tudi, da en sam nič ne pomeni, uvidelo je tudi, da je strokovna organizacija Z. R. J., podružnica Trbovlje stori la vse kar je bilo v njeni moči, da se kriza ublaži. Z podporami, s prostimi znamkami, s shodi, konferencami, delegacijami, sestanki, kratko z vsem je prisloščila na pomoč rudarjem. Sicer imamo v Trbovljah še 2 drugi takozvani strokovni organizaciji, kateri pa v najhujših krizah rudarjev, nista niti s prstom ganili.

Vse to in še marsikaj drugega je uvidel rudarski delavec. Začel je tudi o tem razmišljati ter je prišel do prepričanja, da danes brez strokovne organizacije ni mogoče misliti izhoda iz te mizerije, v katero ga je spravilo deloma tudi njegovo brezbrizje.

Strokovni pokret se v Trbovljah stalno dviga. Doseženo je lepo število članstva, katero se živo zanima za organizacijo in katero je tudi porok, da bo strokovna organizacija zavzela kmalo isto mesto, ki ji pripada, namreč, da bo splošno vzgledna in mogočna zaščitnica rudarskega delavstva.

Kakor je za rudarje potrebna rudarska strokovna organizacija, tako so tudi uvideli potrebo rokodelci in strojevodje, zaposleni pri T. P. D., da se organizirajo. Na podlagi inicijative rokodelcev in strojevodij, se je vršil dne 24. maja splošni rokodelski sestanek, na katerem se je sklenilo, da se organizirajo, v kolikor se niso organizirani rokodelci in strojniki ter si ustanovijo pri Z. R. J. sekcijo rokodelcev in strojevodij. Na istem sestanku so se tudi izvolili zaupniki, katerim se je poverila naloga, da isto izvedejo. Po nekaj tednih je bila akcija v toliko izvršena, da se je vršil ustanovni občni zbor sekcije rokodelcev in strojevodij dne 26. julija ob 5. uri popoldne v društveni pisarni v Trbovljah. Na občnem zboru so bili zastopani vsi rokodelci vseh revirjev kakor tudi strojevodje, kurjači in vsi ostali, kateri pripadajo sekciji rokodelcev in strojevodij Z. R. J., podružnice v Trbovljah. Sprejeto so se tudi na občnem zboru predložene določbe, katere urejajo delokrog sekcije. Po izvolitvi sekcijskega odbora se je temeljito razpravljalo o nalogah sekcije in njenem delovanju. Zanimivo je, kako se je vse lepo uredilo na praktičnih iskustvah, ki jih je toliko doživel rokodelci in strojniki pri T. P. D. Pri vseh pogajanjih, pri vseh razgovorih med podjetjem in rudarji se je vedno preziralo rokodelce in strojnike, uvrstilo se jih je navadno v vrsto dinarjev, nihče pa ni pomislil pri tem, da morajo rokodelci in strojevodje veliko žrtvovati, da si pridobijo gotovo strokovno znanstvo. Naj

omenim samo učne dobe, koliko mora sam vajenec pretrpeti, predno si pridobi dovolj znanja za svojo obrt. Torej pri rokodelcih in strojniki se izkoriščajo dvojne sile, duševne in telesne, primerno plačan pa ni za eno kakor tudi ne za drugo.

Vse to so dejstva, in mnogo je še drugih, za katera pa ni prostora, da bi jih navedel, ki silijo rokodelca in strojevodjo, da razmislija in išče izhoda. Dolgo časa je bilo treba, predno je našel pravo pot, ali našel jo je. V svobodno strokovno organizacijo, v rokodelsko sekcijo Z. R. J. te vodi prava pot, kjer se boš boril z rudarjem ramo ob ramo za izboljšanje življenjskih razmer, za naš »Mi«.

Pliberšek.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Zopet nova postojanka Splošne delavske zveze. Delavstvo papirne tovarne v Ceršaku pri Št. Ilju, se je dne 27. julija polnoštevilno zbralo na svoji sestanku, in niso bili navzoči samo oni, kateri so morali tudi v nedeljo delati na zahtevo podjetja. Na sestanku je poročal naš stari sodrug Čeh iz Maribora, ki je temeljito razložil položaj delavstva in potrebo po strokovni organizaciji. Delavstvo je soglasno sklenilo, da se takoj ustanovi strokovna organizacija, izvolijo so pripravljali odbor in delavstvo celega podjetja pristopi v organizacijo. Pravila so se vložila in bo tako skoro mogoče sklicati ustanovni občni zbor. Na sestanku je delavstvo izneslo tudi razne pritožbe, da se jih sili tudi k nedeljskemu delu, dasi je po zakonu prepovedano, in da se je grozilo, če ne pridejo na delo tudi ob nedeljah, bodo odpuščeni. Z delavstvom se postopa zelo surovo in tudi ni v podjetju zakonitega delavnega reda. Na vse te stvari bomo opozorili Inšpekcijo dela, da podjetje pregleda in napravi tozadeven red. Sodrugi, ki so postali naši sobojevniki, kličejo: pozdravljeni v naših vrstah. Prav je in veseli nas, da ste spoznali, da se more samo z organizacijo delavec dvigniti k človeku dostojnemu življenju. Podajamo Vam roke, vztrajajte v organizaciji neomajno, saj ne pomagate s tem samo sebi, nego dvigate tudi druge k lepši bodočnosti.

Napovedano 15% znižanje plač.

Naš savez in njegove podružnice v Hrvaški, Slavoniji in v Bosni imajo zadnje tedne polne roke dela z organiziranjem obrambne akcije proti napovedani 15% redukciji plač v lesnoindustrijskih podjetjih »Nasičke tovarne tanina in parne žage«. Da je tudi to lesnoindustrijsko podjetje, ki je eno največjih te vrste v državi, delalo vsa povojna leta z ogromnimi dobički, dokazuje zlasti to, kako se je silno razširilo. Pred osmimi leti je »Nasičko« d. d. imelo svoja podjetja v Sušine Djudjenovcu, v Leskovici, dočim se je žaga v Andrijevcih takrat ravno gradila; danes pa ima svoja podjetja poleg teh, ki smo jih navedli še v Novoselec-Križ, Karlovcu, Lendavi, Gornjem Podgradu, Begov Hanu, Zavidovičih itd. in zaposluje po svojih tovarnah in parnih žagah okrog 5000 delavcev, a po gozdovih in skladiščih zaposluje okrog 15 tisoč delavcev, katerih povprečna plača znaša dnevno od 18 do 22 dinarjev.

Kakor je res, da je splošna gospodarska kriza zadela do neke mere tudi lesno industrijo, vendar ne tako, da bi bilo takoj treba vso breme te krize prevzeti na pleča delavstva. Ako je morala pri lesu nekoliko znižati ceno, pa vemo na drugi strani, da se je vsa leta delalo z ogromnimi milijonskimi dobički. Samo bilanca od l. 1929 izkazuje 20 milijonov Din dobička, dasi vemo, kako se po bilancah dobički izkazujejo, da se na primer investicije izkazuje kot izdatek. Skratka cena lesu ni padla tako, da bi se moralo radi tega itak mizerne plače delavstva reducirati za 15%. Naj sedaj podjetje da svoj del iz svojih ogromnih milijonskih dobičkov, ki jih je delavstvo ustvarjalo leto za letom. Po »Radniškem Glasniku« posnemamo, da bi teh 15% vrglo podjetje letno nad 27 milijonov dinarjev, kar ne bi samo krilo tega, za kolikor se je v reznici znižala lesu cena, nego bi njih običajni letni dobiček še porastel.

Samo po sebi je razumljivo, da spričo tega položaja delavstvo vsako redukcijo plač odklanja, ker še dosedanje plače zdaleka ne dosega tega, kar bi moral delavec zaslužiti, da bi si kril najnujnejše potrebe za življenjski obstanek. Delavstvo tega podjetja, ki je organizirano v našem savezu,

se je takoj, ko jim je podjetje svojo namero sporočilo, sestalo po svojih delegatih na konferenco, da takoj organizirajo enotno obrambno akcijo. Mi našim sodrugom želimo, da nameravano nakano podjetja preprečijo, in ibomo po naših močeh njihovo akcijo podprli.

O tem za vse delavstvo zanimivem obrambnem gibanju bomo še poročali, saj je tu prizadetih na tisoče delavskih eksistenc.

Iz podružnice v Slovenjgradu.

V nedeljo, dne 3. t. m. smo imeli člansko zborovanje, ki ni bilo polnoštevilno obiskano. Želeti je, da se članstvo svojih sestankov in zborovanj udeležuje polnoštevilno, da je tako o tekočem delovanju svoje organizacije informirano.

Na zborovanju smo razpravljali o delovnih razmerah itd. in smo napravili tudi potrebne zaključke. Osemurni delovni čas se v tovarni usnja izvaja. Če pridejo tu in tam vsled nujnega dela kakšne nadure, jih pa podjetje le ne plača z zakonitimi procenti. V tem oziru bode treba pri podjetju intervenirati. Seveda ima delavec pravico to zahtevati, in povdarimo, da je treba ob izplačilu plače, da vsak, ki je napravil kakšne nadure, pove in zahteva zato plačilo. Slučaj, ki se je zgodil zadnjič, ko je bilo treba naložiti vagon »Laimledra«, obsojamo tudi mi in se to ne sme več zgoditi, ker nekaj takega ne more nihče zagovarjati. Na drugi strani pa povemo tudi z vsvo odločnostjo, da je siliti delavce, naj podpišejo izjave, da ne bodo strokovno organizirani in jim zato obešati bori kruh na »cvirnu«, ne samo sramotno, ampak tudi protizakonito, saj § 35. zakona o zaščiti delavcev čisto jasno pravi, da se sme delavstvo organizirati v zaščito svojih ekonomskih, kulturnih in moralnih interesov in jim tega braniti nihče nima pravice.

Oblastni tajnik sodr. Jakomin iz Ljubljane je nato imel silno zanimiv in poučen govor o potrebi, pomenu organizacije, o dolžnosti in ponašanju organiziranih delavcev ter o silni važnosti izobrazbe za delavstvo. V zimskem času se bo skušalo prirediti predavanja in če mogoče, skiptična. Navzoči, ki so govorniku z zanimanjem sledili, so izjavili, da je škoda, da ni navzočega več delavstva in sicer tudi iz vseh drugih podjetij.

Organizacija, ki se je ustanovila v Slovenjgradu pred pol letom, se je lepo razvila in se dela na tem, da se razširi tudi v druga podjetja. Organizaciji želimo, da v tej smeri nadaljuje svoje delo.

Podpisani se iskreno zahvaljujem delavstvu papirnice v Goričanah za denarno podporo v moji bolezn v znesku 808 Din.

Ribič Franc.

ŽIVILCI.

Peki Celje.

Moister Ahleitner se je prav te dni izkazal s smešno tragičnim junaškim dejanjem. Pri njem je bil zadnji čas zaposlen pek, pom. sodrug F. P., ki je vršil funkcijo blagajnika celjske podružnice. Slučajno pa je potujoči član povprašal mojstra Ahleitnerja, da li je pri njemu F. P., kar je mojster pritrdil.

Seveda se je g. mojster zelo ustrašil, ko je zvedel, da ima pod svojo streho celo blagajnika podr. pek. pom. ter mu je takoj dejal, da s takimi ljudmi ne more delati, ki se s politiko pečajo(???)

Sledil je temu takojšen odpust.

Sedaj pa moramo mi vprašati g. mojstra, s kakšno politiko se je prizadeti član pečal. Seveda vsak član ve, da o politiki sploh ni govora pri strokovni organizaciji, katera ima namen, samo podpirati in ščititi svoje člane.

To je bil pač navaden običaj, ki se jih poslužujejo premočni mojstri, da se iznebe svojih pomočnikov, ki se nočejo plaziti okoli njega, kakor pes, če mu groziš s palico. Vendar vsaka stvar ob svojem času! Sedaj se lahko smeje g. Ahleitner, vendar se dolgo ne bo smejal, ker se bomo kmalu začeli mi smejati in takrat bo slavno znani gospod, ki vidi strahove, moral misliti drugače.

Peki Ljubljana.

Letošnja sezona ni za pekovski pomočnike nič kaj razveseljujoča. Običajno je bila vedno v tem času sezona na višku ter se je celo težko dobilo pek. pom. Treba ga je bilo iskati takorekoč z lučjo. Letošnja sezona pa se je v tem oziru jako slabo obnesla. Povpraševanje po pomočnikih je minimalno, medtem ko je pomočnikov mnogo preveč, kakor bi se jih pa moglo zaposliti. Vedno večja je nadprodukcija pekov, naraščaja, pa vendar se dosedaj še ni mogel najti izhod iz te grozeče brezposelnosti.

Pekovski mojstri pa igraje ustvarjajo že itak naraščajočo armado teh nesrečnih ljudi, ki se tri leta uče, potem pa dobe knjižico in hajd s trebuhom za kruhom in po navadi niti dela ne dobi pri peku, nego pri vsej svoji umetnosti, da zna kruh delati, mora iti k zidarjem ali pa kramp gonit. Tisti, ki bi to lahko preprečili, tega nočejo, ker se bi jim s tem zmanjšal dobiček. Doletni pa, kateri imajo namen se učiti pekovski obrti, ne pomislijo, kako slabe so nastale prilike zadnja leta v pekovski stroki.

Sicer pa vlada v vseh panogah obrtništva, in tudi med takozvanimi inteligentnimi krogi, velika brezposelnost.

EMIL MORE

sodavilčar — Ljubljana

Kette-Murnova cesta 11—Smartinska c. 11

priporoča izvrstno soda-vodo iz tekoče oglikove kisline ter pokalice z pristnim sladkorjem. Zastopstvo in izdelovanje J. J. J. J.

Edina opora v tej težki dobi je strokovna organizacija.

Ona je edino zavetišče vsakega delavca, ki ga sedanje delovne razmere silijo, da se organizira in sam sebi pomaga, ker drugi mu nobeden nima pomagal ne bo. Mnogo je še takih, ki blodijo v temi in se ne zavedajo, da imajo vsi pravico živeti. To je slaba stran vseh bojazljivih in nezavednih ljudi, ki si pač ne morejo in ne znajo pomagati. Sicer pa tudi to spada v program 20. stoletja, ker kako bi pa potem mogli živeti nekateri ljudje na račun drugih.

Vsak član, ki čita te vrstice, ki je zaveden in ve kakšne koristi nudi vsakemu svojemu članu, mora pojasniti vsakomur, zakaj je organizacija, agitirati za njo in ji pridobiti novih članov. Kolikor več je članov toliko več je moči. Pri vsakem uspehu, ki ga izvaja organizacija, je vse odvisno samo od moči in solidarnosti.

Želeti bi bilo, da vsi sodrugi pokažejo, v kolikor so sposobni ter da nam tudi sami pomagajo, da se število članstva še bolj dvigne. Povsod naj se dela z istimi cilji za čimvečjo moč organizacije, ki nam je vsem edina opora.

Sodrugi! Vsi na delo, vsi za enega, eden za vse!!!

Tiste sodrugi, ki so zaostali na članarini, prosimo, da blagovolijo poravnati svoje prispevke že radi reda in točnosti, ker mora centrala oziroma podružnica istaklo redno izplačevati razne podpore itd., ter nam to dela znatne težkoče.

Ako nima kdo položnice, naj piše po njo kakor tudi za vsako informacijo na poštni predal št. 290, Ljubljana.

Peki Ljubljana, Dne 15. VII. t. l. je odbor podružnice pekovskih pomočnikov razrešil S. Zupana dolžnosti predsednika po § 3 (točka c) pravil »Zveze živilskih delavcev Jugoslavije«, ter izvolil S. Jurca Simona za novega predsednika. S. Jurca je bil že preje dolgoletni predsednik.

Centralni odbor Z. ž. d. J. je spremembo v odboru potrdil.

OBLAČILNI DELAVCI.

Društveni članski sestanki.

Po navadi so naši mesečni članski sestanki že nekaj let sem mrtvi. Nikake debate. Čitanje zapisnika. Poročilo blagajne in kontrole, par besed o položaju in konec. Članstvo na takih sestankih ne pridobi v organizatoričnem smislu prav ničesar. Nasprotno, mu napravi nekako apatijo do organizacije in članstvo ne prihaja na sestanke. Zadnji članski sestanki pa je bil nekam bolj živahen in tudi debata o mrtvili v organizaciji se je razvila vsestransko. Taki sestanki bi morali biti vedno, vsaki mesec. Ako se hoče, da bo organizacija oživela in da bo članstvo vztrajalo do konca, kar se pri prejšnjih sestankih ni dogajalo. Seveda

je treba članstvu nuditi material, iz katerega se kaj nauči o pomenu in postanku strokovnih organizacij, kar se je na zadnjem sestanku zgodilo po zaslugi sodr. Miheveca, katerega vabimo, da nam prihodnjič še kaj pove!

Turistika in krojači.

Ako je za katero stroko potrebno razvedrilo, je to najbolj potrebno za oblačilne delavce. Seveda ne razvedrilo po gostilnah in kavarnah, temveč razvedrilo v prosti naravi. Oblačilni delavec, kateri dan za dnev, teden in mesec za mescem presedi sključen na svojem sedežu, v vročini, pri železu in oglju, je potreben in je sploh njegova dolžnost, da se v svojem prostem času giblje v naravi, ako mu je njegovo življenje drago. Toda zanimanje za naravo med oblačilnimi delavci je bilo dosedaj minimalno. Dobijo se pač pomočniki, kateri delajo ture in sicer od gostilne do gostilne in zopet v kavarno, od večera pa še čez dan, do drugega jutra, a ne čez mejo stolnega mesta Ljubljane. Da bi jih spravil v naravo ven iz prašnega mesta, na gore in planine v svobodo, to je težka stvar in vse polno izgovorov. Premalo denarja, preveč stane, silna vročina, vse to je na vrsti. Vendar se zadnji čas že tudi tukaj nekoliko izpreminja in nekaj krojaških pomočnikov se je že udeležilo izletov in tur, katere prireja »Priatelj Prirode« in na polno zadovoljnost udeležencev. Naj se število članov »Priatelja Prirode« pomnoži tudi z nekaj krojaškimi pomočniki. Na Dunaju imajo krojači sploh svojo sekcijo »Naturfreunde« (Priatelj Prirode) in v njihovem glasilu »Der Aufstiege« je natisnjen program tur in izletov, za vsako nedeljo in praznik, za en ali dva meseca naprej in njihova poročila govori o polni udeležbi. Naj bi jih naši krojači posnemali in zahajali v prosto naravo, v Svobodo Gora!

Produktivna zadruga krojačev v Zagrebu.

S 1. majem letošnjega leta se je ustanovila produktivna zadruga krojačev v Zagrebu. Ta zadruga se prav lepo razvija, ima svojo delavnico in sprejemnico na glavni prometni ulici Ilici št. 49, I. nadstropje. Ima svojo zalogo angleškega blaga in zaposluje sedaj 5 pomočnikov zadrugarjev, kar je za začetek jako lepo število. Mi želimo sodrugom kar največ uspeha. Kaj pa pri nas v Ljubljani? Ali mislite, da tu ni potrebe po kaki enaki zadrugi? Pri nas, ko že vsak branjevec, ki se niti malo ne razume na krojaško obrt, prodaja krojaške izdelke in bogati, pri tem pa izkorišča krojaške pomočnike, kateri jim garajo noč in dan za smešno nizko plačo, da izgledajo kot živi mrlič, kot rdeči vosek. Premislite! Zganite se, da Vas drugi ne prehitijo.

Zveza delavskih žen in deklet za Slovenijo ima svoje prostore v Delavski zbornici, Miklošičeva c., I. vhod, I. nadst., Ljubljana, poštni predal 290.

ZAHVALA.

Ob prezgodnji smrti predragega našega soproga, očeta, gospoda

Antona Kristana

smo prejeli toliko izrazov sožalja, da nam ni mogoče zahvaliti se vsakomur posebej. S tem izrekamo zato našo prirčno zahvalo vsem, ki so ga tolažili in mu lajšali trpljenje med težko boleznijo, vsem, ki so ga obiskali zadnjič ob mrtvaškem odru, vsem, ki so mu darovali toliko rdečega cvetja in vsem, ki so s svojo prisotnostjo pripomogli tako k veličastni zadnji poti pokojnika.

Posebej izrekamo še zahvalo vsem delavskim, združnim, strokovnim in kulturnim organizacijam in ustanovam, delavskima godbama »Zarje« iz Ljubljane in kovinarjev iz Jesenic, pevskima zboroma »Cankar« in »Grafika« iz Ljubljane in vsem žalnim govornikom, ki so na tako iskren način pripomogli, da ga je počastilo Delo, ki je pokojnik živel zanj, nam pa ste olajšali neizmerno bol.

Hvala Vam!

LJUBLJANA, dne 23. julija 1930.

Rodbina Kristanova.



Kipi, relieji, ornamenti, cerkvena in stavbna dela, umetni kamen, okvirji, mavzoleji, grobnice, nagrobni, javni spomeniki, ograjice, vaze, uklesavanje in zlatenje napisov, porcelanske slike, svetiljke, poprave itd.

FRANJO KUHOVAR, LJUBLJANA
POKOPALIŠČE SV. KRIŽ
kamnoseško-kiparsko podjetje